

بسم الله الرحمن الرحيم

حکم عملیات عقیم‌سازی زنان

(ترجمه)

پرسش:

السلام علیکم ورحمت الله و برکاته!

شیخ بزرگوار! من در یکی از شفاخانه‌های نسائی و ولادی داکتر هستم، بعضی اوقات جهت حفظ حیات جنین یا زندگی مادرش، عملیات سیزارین صورت می‌گیرد. اینجا عده‌ای از خانم‌های حامله هستند که از اثر بعضی امراض بارداری شدن و زمان حامله‌گی، برای‌شان این عمل دشوار گردیده است؛ لذا در نهایتِ پریشانی به سر می‌برند، و این کار آن‌ها را وادار به عدم حمل و یا طلب 3 الی 4 سال فاصله میان ولادت‌ها نموده است و این حالت‌شان سبب شده است که آنان باید داروی ضدبارداری را استفاده نمایند. اما بعضی خانم‌هایی هستند که داروی ضدبارداری برای ایجاد فاصله لازم میان ولادت‌ها را دریافت نمی‌نمایند و در فاصله‌های نزدیک بارداری می‌شوند و این بارداری، حیات‌شان را تهدید نموده و بیشتر خواستار عمل سیزارین در زود هنگام می‌شوند.

بعضی خانم‌های دیگری هستند که نرمی استخوان (غضروف) در ستون فقرات دارند، و عده‌ای دیگرشان، خون‌ریزی شدید دارند، پس در این صورت به داکتر می‌گویند که لوله رحم را به طور دائم بسته نماید تا این که دیگر اطفال به دنیا نیآورند، و میان زنان طوری رائج شده است که به شفاخانه‌ها رفته و ادعای عدم توانایی بارداری را و این که نمی‌توانند از داروی ضدبارداری استفاده نمایند، نموده و درخواست می‌نمایند که لوله رحم‌شان را برای دائم بسته نماید؛ در حالی که بیشتر از 36 سال عمر ندارند و حتی بعضی آن‌ها 32 سال عمر دارند و به داکتر متخصص اصرار می‌ورزند که بر آن‌ها عملیات جراحی را برای بستن لوله رحم به‌طور نهایی و دائمی - تطبیق نماید.

پرسش در اینجا اینست که حکم شرع در حق آن داکتری که حالت آن خانم را در مراحل بارداری اش بررسی و پیگیری می‌نماید و می‌بیند که حمل گرفتن برایش دشوار بوده و لازم است تا رحمش به طور دایم بسته گردد، چیست؟ و حکم شرع در مورد داکتری که بدون دقت و تحقیق خودش، تنها به کلام آن خانم اکتفاء می‌نماید، چیست؟ در صورتی که کلام آن خانم دقیق هم نباشد.

پاسخ:

وعلیکم السلام و رحمت الله و برکاته!

جلوگیری از بارداری موقت بنا بر دلایلی که در مورد عزل وارد گردیده، جایز است؛ اما جلوگیری از بارداری به طور دایمی و نازا(عقیم) ساختن زن حرام است. پس در این صورت استعمال ادویه جاتی که به طور دایمی از بارداری جلوگیری نموده و نسل را قطع می‌نماید، و هم‌چنان اجرای عملیات جراحی، که سبب جلوگیری دایمی بارداری گردیده و نسل را قطع نماید، حرام بوده و اقدام به آن جایز نمی‌باشد؛ زیرا این عمل، مانند خصی ساختن بوده و همان حکم را به خود می‌گیرد؛ زیرا موارد فوق، نسل را قطع می‌نماید، چنان‌چه خصی ساختن نسل را قطع می‌نماید، در حالی که نهی واضح در مورد خصی نمودن وارد گردیده است. از حضرت سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه روایت است که گفت:

«رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عُمَانَ بْنِ مِظْعُونِ التَّبْتُلِيِّ، وَلَوْ أذِنَ لَهُ لِاخْتِصَانَا»

(متفق علیه)

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه وسلم برای عثمان بن مظعون اجازه گوشه‌نشینی (ترک ازدواج) را ندادند، اگر برای او اجازه می‌دادند، ما خود را خصی می‌ساختیم.

عثمان بن مظعون نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: یا رسول الله صلی الله علیه وسلم! من مرد مجرد(بی‌زن) هستم و این حالت برایم سخت تمام می‌شود؛ پس برایم اجازه خصی نمودن را بدهید. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: نه، اجازه نمی‌دهم؛ اما بر تو روزه گرفتن را توصیه می‌نمایم. در لفظ حدیث دیگر چنین وارد گردیده: یا رسول الله صلی الله علیه وسلم! آیا برایم اجازه خصی نمودن را می‌دهید؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: الله متعال برای ما در عوض رهبانیت، دین صحیح و آسان را بخشیده است. از حضرت انس رضی الله عنه روایت شده که گفت:

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا بِالْبَاءَةِ، وَيَنْهَى عَنِ التَّبْتُلِ نَهْيًا شَدِيدًا، وَيَقُولُ: تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ»

فَإِنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

(خرجه احمد)

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه وسلم همواره ما را به نکاح کردن امر می نمود و از ترک ازدواج شدیداً منع می کرد و می گفت: زن های دوست داشتنی و مورد علاقه و زاینده را به نکاح بگیرید؛ زیرا من به کثرت شما بر امتان دیگر افتخار می نمایم.

بناءً قطع نسل دایمی در تناقض با آن چه شرع تعیین نموده، که عبارت از اثبات نسل و تولد اولاد خوبی که اصل در ازدواج است، می باشد، چنان چه الله سبحانه و تعالی منت گونه برای مردم چنین اظهار می نماید:

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً﴾

[نحل: 72]

ترجمه: الله (متعال) از جنس خودتان همسرانی برای شما ساخت (تا در کنار آنان بیسازید)، و از همسران تان پسران و نوادگانی به شما داد (تا بدانان دل خوش کنید).

بنابر این، عملیات عقیم سازی زنان به صورت دایمی برای مرد و زن حرام می باشد. اما در صورتی که زن حامله شود و داکتران ماهر و با امن (دین دار) چنین نظر داشته باشند که بودن طفل در شکم مادر زندگی مادر و خود طفل را تهدید می نماید، در چنین حالتی جهت نجات مادر، سقط جنین (برداشتن نطفه) مباح می باشد، و بدست آوردن زندگی چیز نیست که اسلام آن را می خواهد.

اما سخن زن مبنی بر این که او مریض است و از باردار شدن بر زندگی خود می ترسد، این سخن دور از حقیقت است؛ زیرا بسیار زنانی مشاهده گردیده اند؛ در حالی که مریض بوده اند، حمل گرفته و بارداری شان را ادامه داده تا این که اولاد کامل، صحیح و سالم به دنیا آورده اند و الله متعال برای شان صحت و عافیت نصیب نموده است. با وصف این همه، چنان چه قبلاً ذکر نمودیم، زن حامله اگر دوام بارداری سبب تهدید حیات خودش و طفلش گردد، بنابر مشوره و نظر داکتران متخصص، امین و دیندار، در این صورت سقط جنین جایز می باشد.

بنابر دلایل فوق، عقیم سازی زنان حرام است؛ اما تداوی زن در جریان حاملگی و هم چنان محافظت از زندگی او در جریان بارداری، امری لازم و ضروری است؛ ولیکن وقتی که آن بارداری سبب تهدید حیات خودش و طفل بوده باشد، بنابر مشوره داکتران متخصص و امین، سقط جنین جایز است؛ اما اگر بنا بر خواهش و درخواست زن، تداوی و معالجه سبب جلوگیری بارداری به طور دایم گردد، این عمل نیز حرام است. برای داکتران لازم است که در این کار از دقت کار بگیرند و سهل انگاری نکنند، و حتی الوسع تلاش جدی در تشخیص بارداری و مرض به خرچ دهند؛ زیرا آن امانت است و هم چنان بر داکتران لازم است که احساس مسئولیت نموده و آخرت خویش را به متاع ناچیز دنیا ن فروشند، چنان چه الله سبحانه و تعالی می فرماید:

﴿فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾

[توبه: 38]

ترجمه: متاع (تمام اسباب) زندگی دنیا در مقابل آخرت چیزی اندکی بیش نیست.

و در خاتمه من تمام شوهران و خانم‌ها را بر این توصیه می‌نمایم که در تکثیر نسل کوشا باشند و تربیت صالح آن‌ها را بر خود لازم گیرند؛ زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم به کثرت آن‌ها در روز قیامت افتخار می‌نماید. امام بیهقی در سنن کبری از ابو امامه رضی الله عنه روایت نموده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«تَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ...»

ترجمه: ازدواج نمایید؛ زیرا من به کثرت شما در روز قیامت بر امتان دیگر افتخار می‌نمایم.

و هم چنان، حاکم در مستدرک به شرط صحیحین از معقل بن یسار رضی الله عنه، بزار در مسندش از انس رضی الله عنه و کسانی دیگر نیز چنین روایت نموده‌اند. الله سبحانه و تعالی برای مردان و زنان مؤمن دوستی خود را نصیب گرداند.

برادر شما عطاء ابن خلیل ابورشته

23 رجب 1435 هـ.ق

22 می 2014 م